

ברכה על טלית שאולה

הקדמה:

נאמר בתורה: 'גְּדֹלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהּ, וּמִכָּאן אֵנוּ לְמִדִּים שֶׁבִּגְד שִׁישׁ לֹא אַרְבַּע כְּנָפוֹת חַיִּיב בְּצִיצִית. הַהִסְתַּכְלוּת בְּצִיצִית מִזְכִּירָה לְאָדָם לְקִיִּים אֶת כָּל מִצְוֹת ה'. מַעַלְת הַצִּיצִית גְּדוּלָה עַד מְאֹד, וְאָמְרוּ חֲז"ל שֶׁהַזְהִיר בְּמִצְוַת צִיצִית זֹכֶה וְרוֹאֶה פְּנֵי שְׂכִינָה.

שאלה: האם חייל ששאל טלית מחבירו, צריך לברך עליה? ומה הדין כשמתעטף בטלית של בית הכנסת הצבאי?

א. טלית שאולה לצורך תפילה

הלובש בגד בעל ארבע כנפות שאינו שלו, אינו חייב להטיל בו ציצית. דבר זה נלמד מן הפסוק:

דברים פרק כב פסוק יב:

גְּדֹלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהּ.

❖ **כיצד מדויק מן הפסוק שהלובש בגד של אחר פטור מן הציצית?**

רק כאשר שואל מחבירו בגד לתקופה ממושכת, חכמים חייבו בו ציצית, כמבואר בגמרא:

תלמוד בבלי חולין דף קלו עמוד א:

ואלא 'כסותך' למה לוי? לכדבר יהודה, דאמר רב יהודה: טלית שאולה פטורה מן הציצית כל שלשים יום.

וביאר שם הרא"ש:

רא"ש חולין פרק ח סימן כו:

מדאורייתא פטור לעולם, כדאמרינן (כמו שנאמר) בפרק ראשית הגז: 'כסותך' ולא של אחרים. אלא לפי שנראה כשלו, לפי שאין דרך לשאול יותר משלשים יום, חייבו חכמים משלשים יום ואילך.

דנו הראשונים, האם השואל טלית מחברו רשאי לברך עליה, שכן אינו חייב להטיל בה ציצית:

תוספות חולין דף קי עמוד ב:

ולענין ברכה, נראה שאין לברך על השאולה... ואף על פי כן המברך לא הפסיד.

הרא"ש גם כתב כדברי התוספות, אלא שהוסיף לפרט מה דין טלית שאולה שכבר יש בה ציציות (כפי המציאות השכיחה בימינו):

רא"ש חולין פרק ח סימן כו:

ולברך על טלית שאולה, נראה דטוב שלא לברך... ואף על פי כן המברך לא הפסיד... ולי נראה, דהא דטלית שאולה מיירי (מדובר) ששאל טלית שאינה מצויצת, וקאמר (ואמר) דפטור מלהטיל בה ציצית... **אבל השואל טלית מצויצת, אדעתא דהכי (על דעת כך) השאילה לו, שיברך עליה.** ואם אי אפשר לו לברך אלא אם כן תהיה שלו, הוי כאילו נותנה לו במתנה על מנת להחזיר.

❖ **לדעת הרא"ש, השואל מחבירו טלית מצויצת, האם יברך עליה? מדוע?**

כך נפסק להלכה בשולחן ערוך:

שולחן ערוך אורח חיים סימן יד סעיף ג:

השואל מחבירו טלית **שאינה מצויצת**, פטור מלהטיל בה ציצית כל שלשים יום, דכתיב: 'כסותך' ולא של אחרים. אבל אחר שלשים יום, חייב מדרבנן, מפני שנראית כשלו. **שאלה כשהיא מצויצת** - מברך עליה מיד.

המשנה ברורה כתב שיש שחלקו על פסק השולחן ערוך, אך רוב האחרונים הסכימו לדעתו:

משנה ברורה על השולחן ערוך הנ"ל:

יא. מברך עליה - ויש מחמירין וסוברין שלא לברך, אלא אם כן נתן לו בפירוש במתנה על מנת להחזיר. אך רוב האחרונים מסכימים לפסק השולחן ערוך... ולכתחלה בודאי יותר טוב לבקש מהמשאל שיתן לו במתנה על מנת להחזיר, ולא לעיכובא (אך אין זה מעכב).

❖ **מהו הפתרון שהביא המשנה ברורה בכדי לצאת מן הספק?**

גם הבן איש חי פסק שיכול לברך ואין למחות בידו, אך בסוף דבריו הוסיף וכתב:

בן איש חי שנה ראשונה פרשת לך לך אות ה: ומיהו (אולם) ירא שמיים יתרחק מטלית שאולה היכא (היכן) שאפשר לו.

ב. טלית שאולה לעלייה לתורה

למרות שהבן איש חי פסק שיכול לברך על טלית שאולה, הוא מבחין בין השואל טלית בשביל להתפלל בה, ובין השואל טלית לצורך עלייה לתורה או לדון וכדומה:

בן איש חי שנה ראשונה פרשת לך לך אות ה:

אם שאל טלית מצויצת, אם שאל אותה ללבשה כדי לעלות לדוכן, או לעלות לספר תורה וכיוצא, הרי זה לא יברך עליו.

והרחיב בדין זה המשנה ברורה:

משנה ברורה סימן יד ס"ק יא:

וכן אם שאל טלית לעלות לתורה, או לעבור לפני התיבה או לדוכן, **שאינו אלא משום הכבוד**, אין מברכין עליו. דאולי היה רצונו להשאילו רק למלבוש לחוד ולא להקנות לו. ויש חולקין בזה, וסבירא להו (וסוברים הם) דבכל גווני (שבכל אופן) מברכין. על כן כתב בדרך החיים **דיותר טוב שיכין בכל אלו שלא לקנות**, כדי שלא יצטרך לברך לכולי עלמא (לכל הפוסקים) לבד מהטלית ששאל בעת התפלה לצאת בו.

❖ **מהו ההבדל שבין השאלה לצורך תפילה ובין ההשאלה לצורך עלייה לתורה וכדומה?**

גם הילקוט יוסף הביא את העצה שנזכרה בסוף דברי המשנה ברורה:

ילקוט יוסף אורח חיים סימן יד - דין טלית שאולה סעיף ד:

אם מתעטף בטלית שאולה לצורך כבוד בעלמא, כגון שמתעטף בציצית לצורך נשיאת כפים, או עליה לספר תורה, או כשהוא שליח צבור, וכדומה, אינו מברך על טלית שאולה. וטוב שיתכין שאינו רוצה לקנותה.

❖ **הסבר, מדוע כאשר מכוון שלא לקנות את הטלית אינו מברך עליה?**

ג. טלית בית הכנסת

לעומת טלית שאולה, שאין מברכים עליה כששואל אותה לצורך עליה לתורה או בשביל לשמש כשליח ציבור, כתבו הפוסקים שעל טלית של בית הכנסת יש לברך גם באופן זה:

דרך החיים סימן ט אות ג:

אבל בטלית של קהל צריך לברך עליו אפילו כשלוש אותות רק כדי לעלות לתורה או לדוכן, משום דטלית של קהל **אדעתא דהכי (על דעת כך) קנוהו מתחילה**, שכל מי ששובש אותו יהיה שלו, כמו באתרוג.

❖ **באר את הטעם שכתב דרך החיים.**

טעם נוסף נזכר בראשונים:

מרדכי הלכות קטנות רמז תתקנ:

דבראשית הגז (במסכת חולין בדף קלו עמוד א) מרבה שותפות בציצית, מדכתיב 'בגדיהם' (ומשמע ציצית של רבים). ומכאן ראיה לטלית של קהל שחייב בציצית, **דשותפות חייב**, וצריך ברכה.

❖ **מהו טעמו של המרדכי?**

למעשה, פסק הילקוט יוסף:

ילקוט יוסף אורח חיים סימן יד - דין טלית שאולה סעיף ה:

טלית השייכת לבית הכנסת מברכים עליה אפילו אם לובשה לצורך עראי. ולכן אפילו אם לובשה לצורך עליה לתורה, או כשהוא שליח צבור, מברך עליה.

אולם יש אחרונים שכתבו שאין לברך על טלית הצבור כאשר מתעטף בה לצורך כבוד:

הליכות שלמה פרק ג סעיף יב:

טלית של קהל שלובשה לכבוד הצבור בלבד, אין צריך לברך עליה אפילו כשמכסה בה את ראשו, ומסתבר שגם מותר ללבשה בלא לבדוק את כשרות ציציותיה.

גם בביאור הלכה הביא פוסקים הסוברים שאין צריך לברך, וביאר את טעמם:

ביאור הלכה סימן יד סעיף ג ד"ה 'שאלה':

דאפשר דזה (העיטוף מפני כבוד הציבור) אינו נקרא לבישה המחייבת בציצית.

ד. הלכה למעשה

כך נפסק להלכה בספרנו 'תורת המכנה':

א. השואל טלית מחבירו לתפילה - יברך עליה, לפי שדעת הנותן טליתו לחבירו להקנותה לו. אולם אם שאל את הטלית רק לצורך כבוד הציבור (כגון לעלייה לתורה וכדומה) - לא יברך על הטלית.

ב. טלית של בית כנסת נקנתה לכלל המתפללים, ועל כן כל המתעטף בה מחויב בברכה, ברם, יש נמנעים מברכה כשמעטפים בה רק משום כבוד הציבור, כגון לעלייה לתורה.

'והגית בו'

דפי מקורות בהלכה צבאית ללימוד עצמי לחיילי צה"ל
יוצא לאור ע"י הרבנות הצבאית הראשית - ענף ההלכה - בית המדרש להלכה צבאית
מערכת: סא"ל הרב ישי איתן רע"ן הלכה, רס"ן הרב דב ברקוביץ רמ"ד הלכה,
סרן הרב דודי גרינפלד קמ"ד כתיבה, אע"צ הרב חנניה שפרן
כתיבה ועריכה: טור' ר' יהודה בן חיים
הקו הפתוח: 052-9414414. נשמח לשאלות ולתגובות: bmlhalacha@gmail.com
להצטרפות לקבוצת ההלכה יומית לחיילים בוואצפ וקבלת דפי 'והגית בו' (קבוצה שקטה),
סרקו את הקוד הבא:

